

נועם שיח

מאת אב"ד סאנטוב שליט"א

יהיב חכמה לחכימין

ויצא תשפ"ב

מכון אפריון לשלמה

לייקווד תשפ"ב

כל הזכויות שמורות

למכון אפריון לשלמה

להוצאת שיחות הרב שלמה זלמן פרידמן שליט"א
אב"ד סאנטוב - לייקווד

הרב פנחס בידרמן - הרב נתן נטע פרוש

9996551.z@gmail.com

לקבל גליונות, לנדב גליונות, ולהערות
נא לפנות להנ"ל

קונטרס זה נתנדב

לרגל שמחת הנשואין של החתן ני"ו נכד

מרן אדמו"ר מוויז'ניץ שליט"א

על ישראל הדרתו בקרית וויז'ניץ בני ברק

בן לחתנו הרה"צ רבי יצחק טווערסקי שליט"א

דער רבי זאל לעבן א מזל טוב

נדבת אחד ממעריציו של מרן אדמו"ר שליט"א

יהיב חכמה לחכימין...

על בלי הגיד לו כי בורח הוא (בראשית ל"א, כ')

בפסוק נאמר (דניאל ב', כ"א): יהיב חכמתא לחכימין. גדולי ישראל בכל הדורות היו מלאים מדע וחכמה מופלאה, ובחכמתם – חכמת התורה – הגדולה, מלבד שבעצמם התאמצו לקיים את התורה והמצוות והיו מתחכמים ומערימים על היצר הרע ונוהרים שלא ליפול ברשתו, הם גם היו מייעצים לכל הפונים אליהם לקבל עצה וברכה, ומפיצים ברמה את דבר ה' זו הלכה – ללמד בני ישראל את הדרך ילכו בה והמעשה אשר יעשון לקיים את התורה ומצוותיה מתוך התדבקות בה' יתברך ומתוך התחכמות על דרכי היצר, וכל זאת בענוות חן ובידיעה שהכל הוא מתנת אלקי ממעל.

וכך הם דברי הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (רסיסי לילה, אות נ"ב): ראש ברכות התפילה בשנים עשר אמצעיות שהם בקשת צרכים הוא חנינת הדעת, שזהו ראש ועיקר כל צרכי האדם בעולם הזה, ולכך נברא להשכל וידוע אותו יתברך, וזהו על ידי התורה, אלא דהא בלא הא לא סגי, כמו שאמרו בגדה (דף ע' ע"ב) דאף שירבה בישיבה צריך גם כן לבקש רחמים ממי שהחכמה שלו. והיינו דזהו עיקר החכמה דישראל, כשמכירים שהכל מהשם יתברך, וגם החכמה מה' יתברך ד"יהיב חכמה לחכימין".

בפסוק נאמר (בראשית ל"א, כ'): ויגנוב יעקב את לב לבן הארמי על בלי הגיד לו כי בורח הוא.

ולכאורה, איך הצליח באמת יעקב לברוח מלבן, והלא לבן שמר את צעדיו כל הזמן, באיזו תחבולה התחכם יעקב לברוח מבית לבן?

ומבאר האלשי"ך הקדוש, שהתירוץ לכך נאמר בפסוק, "ויגנוב יעקב את לב לבן הארמי" – באיזו תחבולה הצליח יעקב להתחכם ולגנוב את לב לבן הארמי ולברוח מביתו, על ידי כך אשר "על בלי" – על כל ענין פעוט של מה בכך, "הגיד לו כי בורח הוא" – מיד היה מאיים עליו בבריחה, עד אשר נתרגל לבן לאיום זה ולא נתקבל עליו ברצינות, וכך לא נתן דעתו לשמור עליו.

בפסוק נאמר (בראשית ל"ב, ה'-ו'): עם לבן גרתי וגו' ויהי לי שור וחמור. וברש"י מובא, שיעקב אמר לעשיו "עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי".

ובאמת צריכים להבין, כיצד לא נשפע יעקב מהסביבה? הלא ידוע שהסביבה משפיעה על האדם (ראה רמב"ם הל' דעות, פ"ו ה"א).

ומבארים המפרשים, בהקדם מה שיש לתמוה על השייכות בין מה שאמר יעקב "עם לבן גרתי" לבין "ויהי לי שור וחמור", אלא הכוונה היא עמוקה, שיעקב אבינו מגלה בזה לעשיו את ה"סוד" – מהו הדבר שהחזיקו בצדקותו לבלתי להיות נשפע מסביבת לבן, במה התחכם יעקב על היצר ונזהר שלא ליפול ברשתו? ואומר יעקב "ויהי לי שור וחמור" – ר"ל, שהיה לבן בעיניו כ"שור וחמור" –

ואטו מי שמסתובב אצל בהמות – האם נשפע מהם להיות כמותם?...

שמועה שמעתי, דבעת שמחת השבע ברכות של הגאון רבי מאיר סולובייצ'יק זצ"ל שהתקיימה בפרשת וישלח, עמד אביו הגאב"ד מבריסק זצ"ל ונשא דרשה, ואמר שרוצה להגיד "חסדישע ווארט" על הפרשה, ואמר אימרא זו, ובסיום דבריו התבטא ואמר "הגם דאס איז ניט פשט אין פסוק, אבער עס איז אמת"...

מסופר, שבימיו של מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל היה אדם אחד שעשה פירצה גדולה בענין מסויים מענייני היהדות, וכל גדולי הדור לחמו כנגדו, מרן גאב"ד בריסק שלח לקרוא אליו את אותו פורץ גדר, וביקש ממנו שיפסיק להתנהג כך ולא יפרוץ גדרן של ראשונים, אך למרות כל תחנוניו של גאב"ד בריסק לא רצה הלה להיכנע, כשראה מרן הגרי"ז את סירובו הנחרץ של אותו פורץ גדר, אמר לו גאב"ד בריסק כך, אתה יודע היטב שאם הייתי רוצה להגיע אליך למחות נגד הפירצה שאתה עושה, אז הייתי מגיע אליך ומדבר עמך גם ללא שאשלח לקרוא אותך שתבוא לביתי, אז למה באמת קראתי אותך אלי בבית, כדי שאוכל לזרוק אותך החוצה מביתי...

שמעתי סיפור נפלא ביותר, בירושלים הסתובב יהודי מסכן שעשה לעצמו תיק טלית ותפילין ורקם על הנרתיק את השם "אליעזר יהודה פינקל", כשמו של מרן ראש ישיבת מיר הגאון

האדיר רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, וכך הסתובב אותו יהודי ממקום למקום עם הטלית ותפילין שלו.

ביום מן הימים נכנס אותו יהודי לבית הכנסת הגדול זכרון משה בעיה"ק ירושלים, וניגש מיד לעבר מקומו של המרא דאתרא הגאון האדיר רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל והתיישב על מקומו של הרב, כשראו המתפללים עם איזה אדם יש להם כאן עסק, לא אמר לו אף אחד מאומה, והמתינו לבואו של הרב לראות איך יפול דבר.

אדהכי והכי נכנס הרב, ותיכף בהיכנסו תפס עם איזה אדם יש כאן עסק, וכשהבחין מה שכתוב על הנרתיק של הטלית ותפילין שלו, תפס בעדינות בידו של אותו אדם, ואמר לו לעבור לצדו השני של הארון קודש, באמרו לאותו אדם "בצד ימין שם יושבים הרבנים, בצד הזה יושבים ראשי הישיבות..."

הרה"ק בעל "עטרת ישועה" מדז'יקוב זי"ע פירש בדרך צחות על מה שנדפס בסוף כל מסכת לפני נוסח ההדרן "ויאמר זה ויועיל לשכחה", שישנם הלומדים גמרא שכשמסיימים דף אחד הם מתחילים דף שני והם שוכחים מה שלמדו בדף שלפניו, האחרונות משכחות את הראשונות, וכן בכל דף ודף, נמצא שאת הדף האחרון של המסכתא הם זוכרים לנצח, ומה הם יכולים לעשות לשכוח גם את זה, על כך יש עבורם את העצה שיאמרו את ה"הדרן", וזה "יועיל לשכחה" גם עבור הדף האחרון...

מסופר שהגאון האדיר רבי מאיר שפירא זצ"ל ראש ישיבת חכמי לובלין השתתף פעם בשמחת ברית לתינוק יתום שאביו היה שמו "אברהם", והורה למברך שיוסיף בעת נתינת השם מלבד "אברהם" – על שם אבי התינוק – עוד שם, והסביר במתק שפתיו, תארו לעצמכם שהבחור מגיע ליישיבה, וקורין לו (לעליה לעלות לתורה, ומאות בחורים שומעים שמכריזים את שמו ואומרים יעמוד "אברהם בן אברהם", הרי כולם יהיו בטוחים שהוא גר צדק... ואיזה בושות יהיו לו, ולכן חשבתו שצריכים להוסיף לו עוד שם כדי שלא יהיו לו בושות...

כידוע שמרן הגה"ק מטאהש זי"ע פיזר נתן לאביונים בסכומים אדירים, ופעם אמר לו אחד ממקורביו "רבי! לצדקה יש ג"כ שיעור!!"

אמר לו הרבי: אכן ל"צדקה" יש שיעור, אבל ל"רחמנות" אין שיעור...

הגאון האדיר רבי אליעזר מנחם מן שך זצ"ל היה בחכמתו מצליח להשכין שלום בין איש לרעהו ובין איש לאשתו, ומסופר, שאצל אחד ממקורביו פרצה מחלוקת השלום בית באופן נורא מחמת שהבעל ישב כל היום ועסק בתורה בעומק העיון ובלילה היה לומד הלכה, ואשתו סברה שהיא הבעלים על בעלה, והתנגדה נחרצות שילמד בלילה הלכה, ורצתה שילמד סוגיות בעיון גם

בלילה, ואף שהסביר לה דרך לימודו היא התנגדה, ולכן פנה אל הרב שך וצ"ל לשמוע מה לעשות.

הרב שך שמע את דבריו, ואח"כ אמר לו שיבוא אליו ביחד עם זוגתו, כשנכנסו השנים, הציע להם לשבת ואז פנה אל המשב"ק ואמר לו שיכניס מהמטבח עוגה לכבד את האורחים, הרב דרש מהאשה שתטעם את העוגה, האשה נבוכה מאוד אך לא היתה לה ברירה כי הרב הכריח אותה, ואכלה את הפרוסת עוגה, כשסיימה, פנה אל גבאו וביקש שיביא מן העוגה השניה, והם לא ידעו מה קרה להרב שך, וכי באו לביתו לאכול עוגות, אך לא היה להם ברירה אחרת, והאשה אכלה שוב מהעוגה השניה.

לאחר שסיימה, שאלה הרב שך "מה ההבדל בין שתי העוגות?", האשה התחילה לגמגם ובקושי פלטה שיש חילוק, שאל הרב "מהו?", השיבה: בראשונה יש יותר קקאו ובשניה יש יותר סוכר, נהרו פני ראש הישיבה ואמר "טוב טוב, אני רואה כי בענייני עוגות את מבינה מאוד טוב, אז חזרי לביתך והשקיעי עצמך בענייני הבית ובאפיה ובישול, ואת ההחלטות בענייני הלימוד השאירי בשביל בעלך..."

וכך היה, האשה קבלה את דבריו שנאמרו בחכמה מופלאה, ומאז שב שלום הבית לשרור בביתם...

הגה"ק מטשעבין זי"ע נכנס פעם למעמד "כתיבת אותיות" בספר תורה, והנה בראשונה נתכבד הגאון לכתוב אות בספר התורה, אך הוא לא אבה לכתוב ומינה את ה'סופר' שיכתוב בשליחותו את האות. מכיון שאותו גדול וקדוש לא כתב בעצמו

וסמך רק על הסופר, נהגו כן גם שאר המוזמנים, ולא כתבו בעצמם אלא מינו כל אחד במקומו את הסופר שסיים בעצמו את כתיבת כל ספר התורה.

לאחר מכן ביאר הגה"ק מטשעבין את מעשיו, שהבחין שבין הנאספים נמצא יהודי המומר לדבר אחד מן התורה, שאינו ראוי לכתוב אות בספר תורה, אלא שלא רצה לפגוע בכבודו ולעכב בעדו מלכתוב אות בתורה, על כן גרם בעקיפין שלא יכתוב איש בספר התורה, ולא יכלם יהודי זה.

פעם אחת הגיע מרן הגאון האדיר רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל להתפלל בכותל המערבי, וכל הנמצאים שם נתאספו סביבו לבקש ממנו ברכה, ומטבע הדברים היה שם דוחק גדול, והיה אחד שהגדיל לעשות, ודחף את כל העומדים שם בדרכו אל גדול הדור, וצעק בקול "אני רוצה ברכה", כשראה רבי שלמה זלמן את מעשהו, הגיב ואמר "אני מברך אותך שתהיה בן אדם" [זאלסט זיין א מענטש]... אך מיד לאחר מכן – בכדי שלא לפגוע באותו אדם – אמר לו רבי שלמה זלמן: האם לא לימדו אותך, שאחר שמקבלים ברכה, משיבים כנגד המברך ואומרים "וכן למר"...

מספר הבדחן הנודע הרה"ח ר' ישראל שפירא הי"ו ששמע מאדם שהיה נוכח בשעת מעשה, שפעם אחת נכנס יהודי אחד אל הגה"ק מטאהש זי"ע, והתאונן על מצבו הדחוק, שהוא נצרך באופן דחוף ביותר לסכום גדול מאוד, וביקש מהרבי שיעזור לו. שאל

אותו הרבי עד מתי הוא נשאר בקרית טאהש, השיב היהודי עד לאחר שבת, אמר לו הרבי, כעת אין לי, אבל במוצ"ש כשכולם עוברים לומר 'א גוטע וואך', תעבור אצלי, ואז אתן לך בס"ד.

במוצ"ש הגיע היהודי, ועבר עם מאות האנשים אצל הרבי לומר 'א גוטע וואך', וכשהרבי ראה שהיהודי מתקרב אצלו, קם לפתע מכסאו, והתחיל להסתובב ולהסתכל על התקרה של הביהמ"ד פה ושם, ושאל את הגבאי תסתכל מה קורה כאן, ומה קורה כאן, והגבאי לא הבין מה הרבי רוצה ממנו, והתחיל להסתכל על התקרה, וכשהגבאי היה עסוק והסתכל על התקרה, מיהר הרבי והוציא מחיקו סכום עצום של כסף, והושיטו להיהודי במהירות רב, בטרם יבחין בכך הגבאי...

אצל הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל אירע, שאיש אחד ניגש אליו כשבתו הקטנה מהלכת לצידו. הגרש"ז הושיט ידו לשלום לאותו היהודי, וכאשר ראתה הילדה את מעשה אביה הושיטה אף היא את ידה אל הגרש"ז, מיד מיהר רש"ז ונטל 'שוקולד' ונתנו לידה – ובזה הרוויח שלא להחליש את דעתה, שכן לפי קטנותה לא היה בידה להבין מדוע לא רצה הרב להושיט לה את ידו.

פעם אחת כיבדו את הגרש"ז אויערבאך זצ"ל לסדר קידושין אצל אחד, אולם בבואו אל מקום החופה, הבחין שהמחותנים כיבדו אדם שאינו הגון להיות בין עדי הקידושין, וחשש שמא אין הלה כשר להעיד, אך מאידך גיסא לא רצה לפגוע בכבודו.

ניגש הגרש"ז לאותו עַד קידושין, ואמר לו שיותר מן הראוי שאדם חשוב כמותו ישמש כ'מסדר קידושין', ולדעתו ראוי שהוא ישמש תחתיו כעד ואז יוכל הוא להיות 'מסדר קידושין'. אותו יהודי ניסה ב'ענוותנותו' הגדולה לסרב, אך הגרש"ז לא וויתר בשום פנים ואופן, עד שהלה עלה לסדר קידושין כשהגרש"ז משמש כעד כשר, ובכך נכנסו החתן והכלה לחופה כדין (שהרי מותר למי שפסול לעדות לסדר קידושין אם גדול עומד על גביו ובודק שעושה הכל כדת משה וישראל).

על חכמתו של מרן ה"חזון איש" זצ"ל מסופר, שפעם אחת נכנס תייר שהגיע מארץ רחוקה לבני ברק, והחליט להיכנס אל ביתו של ה"חזון איש" להתברך מפיו, הוא נכנס עם בגדיו המודרניים כשלאראשו חבוש היה כדרכם של תיירים בכובע קש, כשראהו ה"חזון איש", ביקש לעוררו על בגדיו המודרניים אך מאידך גם לא רצה לבזותו בעיני כולם, לפיכך החליט ה"חזון איש" להתחכם, הוא פתח עמו אפוא בדברי חידה ואמר לו כך:

הנה עתה – אמר ה"חזון איש" בחיוך רחב – התעוררה לי "חקירה" בסוגיא של שן בפרק קמא דבבא קמא, דהנה ידוע שהבהמה האוכלת כדרכה הרי זו תולדה דשן ומשלם נזק שלם, אבל אם הבהמה אכלה שלא כדרכה הרי זה משונה, ואין משלם אלא חצי נזק.

ומעתה יש לדון, כיצד ישלם המזיק אם אכלה בהמתו את "כובע קש" זה שלראשך, מצד אחד "קש" הוא קש, וזה מאכלה של הבהמה תמיד, אך מצד שני הרי זה שלא כדרכה, שכן אין דרך בני

תורה ללכת עם כובע שכזה, ואינה רגילה לראות אנשים המלובשים בכובע קש, ואם כן אין זה כדרכה, שמשונה היא אכילת כובע קש מראשו של בן אדם...

כששמע התייר את דברי ה"חזון איש", הבין מיד את משמעות החקירה לגביו, ועל אתר הצהיר שיחליף בעזרת השם את כובעו תיכף, וזכה לקבל ברכה טובה מפי הצדיק.

מספרים, שפעם היה רב אחד שפסק בענין מסויים שלא כהוגן, וכמובן, שמיד שנודע בעיר על הפסק המעוות של אותו רב, היתה העיר כמרקחה, והיו אנשים שציידו להוציא כתבי פלסטר כנגד הרב, והיו שהתנגדו על כך, שכן אף בכגון דא יש איסור לשפוך את דמו ברבים – כך או כך – בני העיר רעשו מאוד על הפסק המעוות שהוציא הרב כנגד ההלכה.

היו אנשים מסויימים, שפנו אל הגאון האדיר רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, שיורה להם בחכמתו כדת מה לעשות בנידון. כששמע הגאון רבי אברהם את תורף השאלה, אמר להם "להלבין פני הרב – באמת אסור, אך אכן מאידך להחריש על כך – גם כן אסור, ומן הראוי לכתוב מכתב אל אותו רב להעמידו על טעותו", ותיכף לדבריו הוסיף ואמר להם שהוא לוקח על עצמו לסדר את הענין בכי טוב, והוא יכתוב את המכתב לאותו רב.

ואכן הגאון רבי אברהם שלח מכתב להרב בנוסח זה: הגיע אלי ידיעה שפסקתם בנידון פלוני כך וכך – וכתב שם פסק הפוך ממה שאותו רב פסק באמת – כלומר, במכתב היה כתוב כאילו שהרב פסק כפי הנפסק כן באמת להלכה, ומוסיף לכתוב לו: היות שפסקת

כן, ברצוני לשבח אותך על כך שפסקת על פי תורה וכדת ההלכה האמיתית, ומוסיף לשבח אותו כהנה וכהנה כיד ה' הטובה עליו, ומסיים בברכה, שיזכה להרביץ תורה ברבים ולזכות לסייעתא דשמיא ולכל טוב, וחתם את שמו...

שמעתי מאת כ"ק האדמו"ר מ"תולדות מרדכי" שליט"א, שסיפר לו אחד מבניו של הגאון האדיר רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל ראב"ד העדה החרדית ורבה של בית הכנסת המפורסם "זכרון משה" בעיה"ק ירושלים, שפעם שאל את אביו, מפני מה איננו מוחה באלו המקיימים מניינים לתפילת שחרית בביהמ"ד "זכרון משה" גם בשעה מאוחרת ביותר, והלא הדבר נוגד את ההלכה שאוסרת להתפלל בשעה מאוחרת – לאחר זמן תפילה.

והשיב לו אביו הראב"ד זצ"ל: למעשה אתה צודק בטענתך, אמנם לאחר ששנים רבות הנני מנהל ב"בית דין" דיני תורה, נוכחתי לראות שרובא דרובא של הדיני תורה, הם כל מיני מחלוקות וריב ומצה בין שכנים, שזה טוען שחבירו בונה ומפריע לו לראות את אור השמש, וזה טוען שחבירו יכול להסתכל בביתו וכדומה – ושמתי אל לבי דבר מעניין במיוחד – רובא דרובא של הדיני תורה בין שכנים, הם דייקא בין אלו שמתפללים מוקדם, אבל בין אלו שמתפללים בשעה מאוחרת אין כמעט דיני תורה כאלה.

עלה על לבי – אומר הראב"ד – שפשר הדבר הוא כך, שאלו שמתפללים מוקדם, הם חוזרים לביתם לאחר התפילה, והם צריכים את הקפה שלהם, הם יושבים נינוח במרפסת ביתם, ואז כל דבר מפריע להם, האחד נדמה לו לפתע שהשכן הזה עושה רעש

גדול, ואינו יכול לישוב בשלוה ולשתות את הקפה שלו, השני רואה ששכינו בונה לידו ומסתכל בביתו, וזה טוען שחבירו מסתיר את אור השמש של המרפסת שלו ולא יוכל להתחמם לאורה ביושבו על כוס קפה – לא כן אלו שמתפללים בשעה מאוחרת, הם חיים כל היום בתוך הבית המדרש, וחוזרים לביתם בשעה מאוחרת בלילה לחטוף תנומה, וכשקמים הולכים שוב לבית המדרש, והכל טוב להם, ואין השכנים מפריעים להם כלל...

ובענין זה יש בנותן טעם להביא את שאמר הראב"ד הגאון רבי ישראל יעקב זצ"ל לאחד שהרבה להתלונן על שכניו שבונים ליד ביתו ומסתירים לו את אור השמש, והלה זימן אותם לדין תורה אצל הראב"ד שיורה להם להפסיק את הבניה, וכך אמר לו הראב"ד: אני רואה שיש הרבה דיני תורות בעיקר בין שכנים, שמפריע להם שהשכן שלהם בונה, ומנסים בכל דרך להצר את צעדיהם של השכנים ולא להניח להם לבנות, ובזה התיישב לי קושיא אחת גדולה שנתחבטתי בה הרבה זמן, "מדוע לא בנה נח בעת בניית התיבה גם מרפסת – שיוכל לצאת שם לראות את הפלאים הנעשים בעולם, לשאוף אויר צח – מפני מה נשאר בתוך תיבה סגורה וחנוקה ללא אויר כמעט למשך שנה שלימה מבלי שיוכל אפילו לפתוח חלון?"

"ברם" – אמר לו הראב"ד – "היודע אתה מדוע לא בנה נח מרפסת בתיבה? – מפני שהיה דר בתיבה אחת ביחד עם החיות והבהמות – אזא פנים האט מען אז מ'האט א שכן א בהמה"...

סיפר לי שדכן אחד, שהיה עסוק בשידוך בין ב' צדדים מסויימים זה זמן רב, אך הדבר לא התקדם יפה ולא יצא לידי גמר, אך בהיות ולדעת השדכן היה זה שידוך נפלא, וב' הצדדים היו מחסידי מרן האדמו"ר מוויז'ניץ שליט"א, על ישראל הדרתו בקרית וויזניץ בני ברק, לכן נכנס השדכן אל הרבי, ושטח בפניו את כל הרעיון של השידוך על צדדיה ופרטיה, ואמר, שבהיות ולדעתו השידוך מאוד מוצלח, אך הוא לא מצליח להביאו לידי גמר, אולי יושיט הרבי את ידו בשידוך זה וכך יקרבו לידי גמר.

הרבי שמע את כל הפרטים, ואח"כ אמר לשדכן שהוא מסכים לכך, אך תחילה ביקש ממנו לצאת מהחדר. השדכן לא הבין למה הרבי משלחו מחדרו, אך כמובן שמיד יצא מהחדר. לאחר זמן מה שמע את הרבי אומר לו, "היכנס בבקשה", ואז הוא נכנס שוב לחדר הרבי. השדכן לא הבין למה הרבי שילחו מהחדר ולמה ביקש ממנו שוב להיכנס אליו.

כשנכנס אל הרבי אמר לו הרבי, "שמע היטב, תתקשר לב' הצדדים ואמור להם אז איך האב ד"ך אריינגערופן" (שאני קראתי לך אלי) – והרבי הוסיף "וזה נכון, הלא זה עתה קראתיך להיכנס לחדרי – ואמרתי לך להתקשר אליהם לומר בשמי, שלדעתני השידוך מאוד מוצלח, ויש לראות להביא את הדבר לידי גמר"...

פעם אחת נפטרה כובסת אחת והיורשים לא ידעו למי מיועדת הכביסה שהשאירה. שתי נשים התווכחו על ערימת כבסים זו: אחת טענה ש"כולה שלי", ואילו חברתה טענה ש"חציה שלי". החליטו

להיכנס אל הגאון האדיר הגר"י ענגיל זצ"ל, הרב שמע את טענות ב' הצדדים וביקש יום כדי לעיין בדבר.

בינתיים הורה הרב לבני ביתו להוסיף בגדים לערימה. למחרת, פנה אל האשה שאמרה ש"כולה שלי" ושאל אותה אם כל הבגדים שבערימה אכן שלה, היא בדקה וענתה בחיוב. ואולם, כאשר שאל את האשה שאמרה "חציה שלי", ביררה זו את הבגדים שסברה ששייכים לה, וכך יצא משפט צדק...

כשישב הגאון רבי אייזל חריף זצ"ל על כסא הרבנות בסלונים, היה נהוג בעיר, שאין אדם חשוב קונה אתרוג לעצמו עד שהוא מראהו תחילה להרב ושומע מפיו שאתרוג נאה הוא.

פעם אחת בפרוס החג, לא היה המלאי שבידי מוכר האתרוגים בסלונים מן המשובחים ביותר, כל אתרוג שבעל הבית היה מראה להרב היה רבי אייזל פוסק ואומר: אין זה אתרוג נאה.

נכנס מוכר האתרוגים אצל רבי אייזל וקרא תגר: רבינו! הרי אתם יורדים לחיי, כל המלאי ישאר בידי. אמר לו רבי אייזל, מה אעשה לך אם אתרוגיך אינם נאים? אלא אשיא לך עצה, כל בעל הבית שבא אצלך ליטול אתרוג על מנת להראותו לי, תן לו שנים. לכשיבוא אצלי אומר לו: זה נאה מזה, נמצא קונה אחד מהם...

ר' צבי הערש פרידמן בן אב"ד סאנטוב שליט"א תורם צדקה לקופת 'אהבת שלום'

אן אינטערעסאנטער גבאי צדקה...

מהנעשה והנשמע בחצר הקודש
יום רביעי פרשת תולדות
ליעקווד נ.י.

מרון רבינו שליט"א לאחר תפילת שחרית
באסיפת צדקה לקופת 'אהבת שלום'

*

בשיחה

עם הרה"ג ר' שלמה זלמן פרידמן שליט"א
אב"ד סאנטוב ליעקווד

על אלה אני בוכי

Reb Kalman Stekel, Z"l Ne'im Zemiros Yisrael

**DIVREI ZIKARON DELIVERED BY
HARAV SHLOMO ZALMAN FRIEDMAN,
SHLITA, RAV, KHAL ZICHRON ELAZAR
SANTOV, LAKEWOOD, NJ**

On Friday night of *Parashas Lech Lecha*, 10 Cheshvan 5782, we lost Reb Kalman Stekel, z"l, one of the remaining "Chassidische *fartzzeitshes Yidden fun di amolige sort*" – a Chassidic Yid from the old world. He was one of the last remaining *talmidim* of the Damesek Eliezer, zy"u, and a gifted singer and composer in Vizhnitz who sang at the *tischen* of the holy brothers, the Imrei Chaim, zy"u, and the Mekor Baruch, zy"u.

Reb Kalman was the regular *baal tefillah* for *Kabbalas Shabbos* in the Vizhnitzer Beis Medrash in Boro Park, where I grew up, and I merited to hear thousands of *tefillot* from him! Likewise, I also had the privilege of hearing him *daven Mussaf* on Rosh Hashanah a number of times, as he was the regular *baal tefillah* on the Yamim Nora'im there as well. I feel inspired every time I remember those *tefillot*.

Reb Kalman was also the regular *baal korei* in the *beis medrash*, and led the *Hakofo*s on Simchas Torah. Likewise, he led the *botte* (*sheves akuf*) on Friday night and *shalosh seudos*. All the participants in these occasions thoroughly enjoyed his moving tunes.

In addition to being *mechabed Hashem bigro-no* -- honoring Hashem with his voice -- and serving as *baal tefillah*, he embodied the concept of "*avodah shebelev zu tefillah*." His *tefillot* were a display of *avodas Hashem*, as each word was said with fervor and sincerity, especially *Mussaf* of Rosh Hashanah, which was truly awe-inspiring, with a *fartzzeitshes chen*, an old-world charm. One could clearly see him fulfill the words "*kol atzmo-sai tomarnah*" and anyone who heard his heart-felt *tefillot* and saw his fervency when he *davened* felt inspired and uplifted.

As a *bachur*, I *davened* in the Vizhnitzer Beis Medrash during the week as well, as did Reb Kalman. I had the privilege of seeing the way he conducted himself in his day-to-day life from up close; I looked up to him, seeing him as a Chassid from a previous generation. His *avodah* began a few hours before *davening*, when he could be seen each day sitting in his seat in the corner of the shul and learning with diligence. He also gave *shuirim* in the *beis medrash*, which were known for their exceptional clarity and unique charm.

On Erev Shabbos, he would come to the *beis medrash* long before *Minchah* and immerse himself in his learning and *avodas Hashem*. He used to learn aloud, with a *brin*.

Reb Kalman was beloved by all, as he was a very happy, vibrant personality. It was truly a pleasure to converse with him. When he entered the *beis medrash*, he infused everyone with a lively spirit, and often could be heard humming to himself. With the spring in his step, he appeared to be dancing his way into the *beis medrash*.

Hashem gave me the *zechus* of being close to him, and I heard many wondrous stories from

Reb Kalman, z"l, at the chuppah of Harav Shlomo Zalman Friedman, shlita.

him about what he witnessed and heard from the previous generation, when he was close to the *tzaddikim* of those times, zy"u. He also taught me the *nuscha*'s of *tefillah* and ancient, special *niggunim*.

One year, when I returned to America after spending Rosh Hashanah in Eretz Yisrael with the Yeshuos Moshe of Vizhnitz, zy"u, Reb Kalman met me. "Tell me," he said, "which *niggun* seemed to uplift the Rebbe the most?" And I told him that I thought the Rebbe seemed very emotional when they sang the song "*Lev Tahor*" during the *tisch* on Rosh Hashanah night. Reb Kalman said that he wasn't sure which *niggun* I was referring to, and asked me to sing it.

When I sang it for him, Reb Kalman was very taken aback, and remarked that he had never

heard this song before. He asked me to sing it again, because he wanted to learn it well. For many years thereafter, he remained grateful to me for teaching him such a beautiful tune.

Many years ago, I had the chance to participate in a *botte* on Friday night in the Vizhnitzer Beis Medrash in Boro Park. The *botte* continued late into the night, and Reb Kalman, z"l, remained with a few other elderly people. It was a very sublime scene, and it was *taam Gan Eden* to see them singing with such emotion, so late at night, without paying attention to the ticking clock. It was already so late that the light in the *beis medrash* had already gone off with the Shabbos clock, and still, Reb Kalman and the other elder Chassidim remained, singing movingly in the dark.

I have heard that the Toras Mordechai of Vizhnitz-Monsey, zy"u, would inquire after Rosh Hashanah from people who had *davened* with Reb Kalman how the *tefillot* there were. Someone told me that the Rebbe once remarked, "If I would be able to, I would *daven* with Reb Kalman..."

My friend Harav Mordechai Hersh Malik, shlita, the Rav of Khal Erech Shai, told me that he occasionally went to the *mikveh* on Erev Shabbos in the Vizhnitzer Beis Medrash, and when he entered the *beis medrash*, he saw Reb Kalman sitting in his corner seat, learning aloud, with enthusiasm. At times, there was a commotion in the *beis medrash*, because the non-Jewish workers were cleaning and organizing the room for Shabbos, and a few children began to disturb. The workers shouted at them to leave. Despite the ruckus, Reb Mordechai Hersh saw that Reb Kalman did not raise his eyes from his *sefer*, and continued learning as though nothing was going on...

Before my wedding (in 5748/1988), I invited Reb Kalman to come and sing under the *chuppah*. When he received the invitation, he checked his calendar, but told me that regretfully, he could not come because he had a trip planned already, and he would be out of town. But then he began to reassure me and said, "*Zorg zich nishit*, don't worry, I'll send my son to sing at your *chuppah*. He sings nicer than I do."

"Reb Kalman," I said to him, "Do you think I need a good singer under my *chuppah*? I need Reb Kalman!"

"*Vus host du fun Kalman?* What do you have from Kalman?" he asked me in astonishment.

"A Yid who stood and sang at the *tisch* of the Imrei Chaim, zy"u - he is one I want to sing under my *chuppah*!" I replied.

When Reb Kalman heard this, he was very moved, and decided to change his plans and make every effort to participate in my *chuppah*...

We have lost a *kli chendam*, a precious vessel; who can replace him?

This originally appeared in Hebrew in the popular Gilayon "Noam Stach" – sichos of Harav Shlomo Zalman Friedman, shlita, Rav of Khal Zichron Elazar Santov in Lakewood, New Jersey. It has been translated and adapted by Hamodia staff.

א פארקוועטשטער איד...

העולם אומרים "אז די בעסטע 'מוסר ספר' איז א לעבעדיגע דוגמא" (ה'ספר מוסר' הטוב ביותר - הוא הדוגמא החיה), כן! - יכולים להגיד דרשות יפות, מאמרי חז"ל, ומשלים הגונים בגודל מעלת "מידות טובות", אבל זה לא מגיע לדוגמא חיה ומוחשית שרואים מול העיניים.

יודע, שאחד מעיקרי היסודות של "מידות טובות", הוא ענין הוותרנות והנתינה להשני - [אוועקגעבן פאר יענעם] - וברצוני לספר אודות "א לעבעדיגע דוגמא" מה שראיתי בעיניי בשבוע שעעל"ט:

בשבוע שעעל"ט זכתה עיר התורה לייקווד לביקור הוד של מרן האדמו"ר מוויז'ניץ שליט"א על ישראל הדרתו בקרית וויז'ניץ בני ברק, וביום חמישי זכיתי להתפלל במניינו של הרבי שהתקיים בבית האכסניה של הרבי בבית הנגיד החסידי המפורסם ר' יוסף אטלאס הי"ו. בעת קריאת התורה, המתינו כולם שהרבי יעלה לעליית "כהן" - "במקום כהן" - כנהוג בהרבה מחצרות החסידים, אך כשהרבי הסתכל סביבו והבחין שמתפלל שם אברך אחד שהיה כהן, הורה הרבי שיתנו את העליה הראשונה לאותו כהן.

לאחר שהלה קיבל עליית "כהן", היו כולם בטוחים שהרבי יעלה לעליית "שלישי" כנהוג, אך לאחר עליית "לוי", השתוממו כולם לראות את הרבי מצווה לקרוא לעליית "שלישי" את בעל האכסניה הי"ו, ואז שמעתי שאחד אמר לחבירו "נאך אַ מזל אז ס'קומט באלד אַ הגבהה", אז נישט וואלט דער רבי געבליבן מיט גארנישט", אך תיכף אח"כ שמעתי שהגבאי מכריז ואומר "סאנטוב'ער רב, הגבהה!"...

אחד שאל אותי אם אני יודע באיזה שעה הרבי יתפלל שחרית, ואמרת לו. כשמע הלה את השעה, נענה ואמר שהשעה אינה מתאימה לו לבוא, ושאל אם יש לו מה להגיע לאחר שחרית, הוא רצה לדעת אם יהיה "לחיים" או "שיחה". אמרתי לו שאיני יודע אם יהיה "לחיים", אבל כדאי לו לבוא לאחר שחרית כי אז יראה דבר מעניין שאיני יודע אם יש עוד מקום בעולם שיכולים לראות שם דבר מעניין כזה.

נהג כל יום אחר תפילת שחרית חולץ הרבי את התפילין של ראש מעל ראשו, והרבי - כשהטיל על כתפיו והכפה מגולה על ראשו - מסתובב בכבודו ובעצמו ואוסף צדקה! הרבי מסתובב בכל הבית המדרש לארכו ולרחבו, ומחזיק בידו את ה"צדקה בייטל" [נרתיק הצדקה], ומכריז בקול "קופת אהבת שלום!" - "צדקה גדולה!" - "צדקה גדולה!" - שזוהו ה"קופה" הפרטית של הרבי לצדקותיו הגדולות, והרבי ניגש לכל אחד מהמתפללים, אברכים בחורים וילדים, כל מי שרוצה מכניס צדקה, ואם רוצים לקחת עודף מכניסים את היד ולוקחים - והרבי אומר "נעם נעם" (השוואצנים בדווקא לוקחים "עודף" למשמרת...), ואמרת לו "כל כך נחמד לראות את זה, שכדאי לך לבוא רק בשביל זה לבד!"...

אחד מחשובי מתפללי בית מדרשנו נכנס בשבוע שעעל"ט אצל מרן האדמו"ר מוויז'ניץ שליט"א בעת ששהה בלייקווד, וכאשר הרבי שאל אותו לשמו, אמר "שרגא ליב", והגבי הרבי בחיך ואמר "ליב האבן דעם באשפער!"...

סיפר לי אחד מחשובי חסידי וויז'ניץ מקרית וויז'ניץ בני ברק, שלאחרונה עבר עליו תקופה קשה ביותר רח"ל, והרבי קרא לו ולב"ב שיכנסו אליו. הרבי ביקשם לשבת ואמר להם שברצוני לדבר עמהם. כשהחסידי שאל אם הוא יכול להקליט את דברי הרבי בטייפ, אמר לו הרבי "בתשואות חן, למה לא?", והחסידי הניח את הטייפ ליד הרבי והרבי התחיל לדבר עמהם.

והנה תמצית השיחה היתה, שהרבי אמר להם, שלמעשה אין לו את הדברים הנכונים איך נחם אותם, אבל דבר אחד הוא יכול לומר להם, שהסבא הרה"ק ה"אמרי חיים" זי"ע ואביו הרה"ק ה"אהבת ישראל" זי"ע גם עליהם עברו צרות שונות רח"ל וקשיים שונים, אבל הצד השווה אצלם היה, ששניהם לא היו מעולם "פארקוועטשט" [מדוכא], ולכן - אמר הרבי להחסידי, הרי יש לך עוד ילדים בבית, אני רוצה לבקש ממך דבר אחד "דו ואלסט נישט זיין אַ פארקוועטשטער אידו!"...

